

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr K. SCHILDER, Kampen.

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr H. Bergema, Karoeni; Dr F. A. den Boeft, Rotterdam; Dr E. T. v. d. Born, Heemstede; Mr A. Bouman, Rotterdam; Ir B. ter Brugge, Almelo; Dr K. J. Cremer, Kampen; Mevr. W. Cremer-de Vries, Kampen; Dr R. J. Dam, Kampen; Dr A. C. Drogendijk, Dordrecht; Dr D. v. Dijk, Groningen; Drs D. J. Galle, Kampen; Mevr. G. Gilhuis-Smitskamp, Mijdrecht; Dr J. H. Hagenbeek, Zwolle; Dr J. van Herksen, Ermelo; Dr B. Holwerda, Amersfoort; A. Janse, Biggelerke; Dr P. Jasperse, Leiden; Dr G. Kelzer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. L. Koole, Vreeland; Dr E. D. Kraan, Vlaardingen; A. Kuiper, Utrecht; Dr J. v. d. Linden, Poerworedjo; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Mevr. C. E. Th. Luijkemaar Francken-Schreuder, Rotterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr H. Mulder, Deventer; Dr A. Ringnalda, Ermelo; P. J. Risseuw, 's-Gravenhage; C. Rijnsdorp, Rotterdam; A. Schilder, 's-Gravenhage; Dr G. K. Schoop, 's-Gravenhage; Dr R. Schippers, Wanswerd; Dr J. Smelik, 's-Gravenhage; Dr H. Smilde, Groningen; Drs H. Smitskamp, 's-Gravenhage; Dr N. Streefkerk, Wolven; D. Stroom, Bussum; J. Strikwerda, Zeist; Prof. Dr C. van Til, Philadelphia Pa.; Dr C. Veenhof, Haarlem; Drs M. B. v. 't Veer, Groningen; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr M. Vreugdenhil, Melakerke; Dr F. de Vries, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr H. J. Westerink, Leiden; Dr D. K. Wielenga, Capelle a. d. IJssel; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage; Dr S. U. Zuidema, Solo.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan:
Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 101, Kampen.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COUTRE N.V., Goes.
Telefoon No. 2424 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f 2.50 per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f 7.50 en voor Ned.-Indië f 6.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct. per regel. — Losse nummers f 0.15.

INHOUD: Moeilijke dagen. — Hoofdartikel: „Het koninkrijk Gods en de koninkrijken der aarde“, VI. — Uit de Schrift: „Kennis“ en kerkgemeenschap, 1 Cor. 4:6b. — Kerkelijk leven: „Het verbond Gods“, IX. Hulp opleiding predikant Argentinië, Artikel XIII K.O., slot. De kleine Catechismus van Zacharias Ursinus, XIV. — Even parkeren: De verbijstering van den geloovige over de wegen Gods. — Literatuur en kunst: Waarheid en verbeelding. — Muzikale kroniek: Het psalmgezing in onze eeredienst. — Uit de historie: Guido de Bress en de bisschop van Utrecht, I. — Opvoeding en onderwijs: „Ik wou dat vader mij vroeger een beetje beter aangepakt had.“ — Perschoon. — Boekbespreking. — Kerknieuws. — Heden geen Catechismus-bijlage.

Moeilijke dagen.

De dagen, die wij nu beleven, zijn van een ontroerenden ernst.

In Polen wordt verwoed gevochten. Al de hulpmiddelen, die de moderne techniek aan den oorlog heeft verschaft, zijn daar in actie gezet.

De machtige mogendheden van Europa zijn in oorlogstoestand.

Vlak bij onze grenzen is dat te bespeuren.

Soms zelfs, in de lucht, boven ons eigen land.

Hoe deze dingen zich zullen ontwikkelen, wij weten er nog zoo goed als niets van.

Wij kennen niet de plannen van hen, die de macht in handen hebben.

Ook is er niets van te zeggen of men zich aan zijn gemaakte plannen zal kunnen houden.

Met andere woorden, niemand, ook niet die aan het stuur zit, weet, wat het worden zal.

Het kan heel erg worden. Het kan, door Gods goedheid, ook meevallen.

Maar het is zoo echt menscheijk, dat wij ontroerd zijn, dat de vrees zich telkens van ons meester maakt.

En nu komt het er op aan, dat onze houding zoo zij, als het kinderen Gods betaamt.

Geen mensch weet, wat het worden en hoe het gaan zal.

Maar onze God weet het wel. Hij heeft alles in Zijn Boek geschreven en Hij voert Zijn Raad uit.

Geen mensch weet, wat er zal gebeuren, maar dit weten wij wel, dat, wijl alles geschiedt naar den Raad des Heeren, ook alles zal dienstbaar zijn aan de komst van Gods Koninkrijk en aan het heil van Gods kinderen.

Waar het nu op aan komt is dit, dat wij, bij alles wat wij niet weten, met Psalm 56 kunnen zeggen: „dit weet ik, dat God met mij is“.

Met andere woorden: wat wij, in deze dagen, noodig hebben, is dit, dat wij leven uit het geloof.

De een van ons heeft een heel ander karakter dan de ander.

Er zijn mensen, die van nature zéér onbevreesd zijn. Meestal bestaat dat hier in, dat zij niet spoedig gevaar zien.

Zij denken al gauw: „het zal wel wat meevallen, de bui zal wel overdrijven“.

Ook zijn er, die wel gevaar zien, die de vrees wel bij zich voelen opkomen, maar die, door sterken wil en stalen zenuwen, die vrees weten te onderdrukken.

Maar naast de onbevreesden is er ook een groote menigte, die zodra er dingen gebeuren, als de laatste dagen ons lieten zien, onmiddellijk met angst te worstelen hebben.

Zij hebben een open oog voor de gevaren.

De vrees brengt er hen toe de wezenlijke gevaren grooter te zien, dan zij inderdaad zijn.

Zoo worden ze een prooi van een onberekenbare teugelloos angst.

Dit verschil in houding tegenover de dreiging, die ons omringt, is voor een goed deel gevolg van aanleg, karakter, constitutie.

Maar wat wij nu noodig hebben, wij allen, de onbevreesden en de bevreesden, dat is, leven uit het geloof, leven uit de wetenschap: „God

regeert; Ik ben in Christus Gods eigendom; daarom, hoe het ook gaat, ik ben veilig, en de wereld is veilig; het loopt alles uit op het Nieuwe Jeruzalem“.

Wie rustig is, alleen als vrucht van natuurlijke onbevreesdheid, loopt toch gevaar, als de dingen anders gaan, dan hij verwacht had, of, als de nood lang aanhoudt, zijn rust te verliezen.

Alleen de rust des geloofs is een blijvende rust; een rust, die ook te vinden is voor den, van nature, vreesachtige.

Dien kant moet het met ons uit.

O, ik versta zoo goed de menschen, ook de kinderen Gods, die in deze dagen hun hart van vrees in de keel voelen kloppen.

Maar — zoo mag het niet.

Wij moeten leven uit het geloof.

Daar is in de laatste jaren over deze dingen veel geschreven; veel (in den goeden zin van het woord) getheoretiseerd.

God geve, dat in deze dagen, waarin het er zoo op aan komt, Gods volk deze dingen in practijk brengt.

Laten wij nu allen, midden in de beroering, even stil staan; even ons realiseren, door het geloof in Gods belofte, dat wij kinderen Gods zijn; en dan, staande in die wetenschap, rustig verder.

Dan krijgt alles, wat er gebeurt, een geheel ander aanzien.

Dan zullen wij de dingen zien in hun juiste afmetingen; dan sluiten wij de oogen niet voor de werkelijkheid; dan zullen wij ook niet de gevaren opblazen tot onwezenlijke spookgestalten.

Dan zal heilige nuchterheid over ons heerschen; juist doordat wij den grond hebben gevonden, waarop wij kunnen staan, waarop wij ons veilig weten.

Dan zal, bij menigeen, de angst nog wel eens het hoofd opsteken, maar wij hebben de kracht gevonden om haar te overwinnen.

O, mijne broeders, jongeren en ouderen, die nu in militairen dienst zijt, gij hebt het inderdaad moeilijk.

Van huis, uit uw werk; uw maatschappelijke positie bedreigd, uw toekomst in gevaar; bovendien, als het ook voor ons werkelijk oorlog worden mocht, gij in de voorste linie, in het bittere gevaar.

Praatjes kunnen u niet rustig maken; alléén het geloof; maar dat ook zeker.

Vaders en moeders, die uw jongens zaagt wegtrekken, die, indien al niet het leven, toch nu reeds de toekomst uwer jongens in gevaar ziet; vrouwen, die uw mannen missen moet, met uw kinderen alléén achterblijft en gij weet niet, wanneer het weer anders zal worden —; het is zoo te verstaan dat gij het moeilijk hebt.

Praatjes kunnen u niet rustig maken; het geloof alléén; maar dat geloof ook zeker.

Leven uit het geloof.

Dat zal onze gausche levenshouding ook bepalen.

Niet alle menschen zijn bang en bedroefd tegenwoordig.

Daar zijn er ook, die blij zijn.

Dat zijn zij, die in troebel water hopen te vissen, die groote winsten verwachten.

Wij herinneren ons die dingen nog wel uit de dagen 1914—1918.

Nu kon het gebeuren, dat extra-winsten voortvloeiden uit de omstandigheden, zonder dat men zelf, in welken vorm ook, daarin een rol speelt.

In dat geval zal een mensch, die leeft uit het geloof, die extra-winst aanvaarden, met een bevend hart; zóó, dat hij, om de wille van die winst, nooit een oogenblik zou begeeren, dat deze benauwde toestand zou blijven duren.

Zoo goed als anderen zal hij begeeren, dat de nood een einde neemt.

En met de winst, die hij maakt, zal hij trachten, zooveel in zijn vermogen is, te helpen hen, die in nood kwamen, te helpen, ook Gods Kerk en Koninkrijk. Dat vraagt de Heere.

Maar, dat iemand zulke winsten maakt mag hem niet worden kwalijk genomen.

Natuurlijk niet.

Anders staat het evenwel met wat ik begon te zeggen, met dat vissen in troebel water.

Nooit zal een mensch, die leeft uit het geloof, daartoe kunnen komen, dat hij misbruik maakt van de omstandigheden, dat hij, er niet tegen op ziende, dat hij anderen schade berokkent en het leven verzwart, er niet tegen op ziende, dat hij de overheidsbepalingen saboteert en ontduikt, zichzelf zoekt te verrijken.

Dat is goddeloos doen.

En daarvoor, nog eens, blijft bewaard, wie leeft uit het geloof.

Daarom, opdat wij, als volk van God, deze dagen koninklijk mogen doortreden, laat ons uit dat kinderlijke geloof leven.

Indien dezer dagen nood zulk een leven bij ons bevorderen mocht, waarlijk, wij zouden een goede oorlogswinst hebben.

D. v. D.

HOOFDARTIKEL

„Het koninkrijk Gods en de koninkrijken der aarde.“
(Art. 36.)

VI.

Hedendaagsche opmerkingen over art. 36.

De fouten die aan art. 36 kleven liggen op de doorgaande lijn, die, zooals we zagen, bij Augustinus begint. Kittel geeft er in zijn „Christus und Imperator“ voorbeelden van dat in de oude Kerk de zaken wel degelijk anders stonden.¹⁾ Daarvoor noemt hij allereerst een kerkelijk gebed uit den eersten brief van Clemens Romanus uit 't jaar 96.²⁾ Men kan niet zeggen, nu ja, maar dat was nog de eerste tijd, want ook uit Tertullianus geeft hij twee voorbeelden, en die zijn van plm. 200.³⁾ En dat 'thier wel degelijk over 't punt in kwestie gaat, bewijst een laatste voorbeeld uit 't Martyrium van Polycarpus.⁴⁾ Zelfs tijdens zijn verhoor als martelaar, toen er voor Polycarpus toch alle aanleiding was, de overheid, die hem vervolgde, als onchristelijk te beschouwen, bleef Polycarpus „de door God gestelde machten eer bewijzen, gelijk 't betaamt“.

Hoe geheel anders is dan de houding in den tegenwoordigen tijd. Ik noemde reeds in 't voorbijgaan Prof. Heering in zijn: „De zondeval van het Christendom“. De Graaf zegt er van: „'t Koninkrijk Gods staat volgens deze beschouwing in absolute tegenstelling tot de koninkrijken der wereld. 't Spreekt van zelf dat dan toch een zeker compromis eisch is. Immers, 't gezag van de Koninkrijken der wereld ondermijnen, wil Prof. Heering allermint. Hij verklaart zich dan ook tot 't compromis bereid, mits de Staat 't niet al te erg make — m.n. mits de Staat geen oorlog voere.“⁵⁾

Tegenover deze opvatting uit den linkschen hoek, noem ik dan uit eigen kring wat De Graaf daarbij opmerkt: „We gaan uit van de eenheid

1) G. Kittel. Christus und Imperator. 1939.

2) 1 Clemens, 60.

3) Tertullianus. Ad Scapulam 2. Apologeticum, 30.

4) Martyrium v. Polycarpus, 10, 2.

5) S. G. de Graaf. De Heilige Schrift, 't Koninkrijk Gods en de oorlog, p. 6.

van gerechtigheid en liefde Gods. Zoo zien we de geldigheid van 'trecht ook binnen 't terrein van 't Koninkrijk Gods. En wie dat gezien heeft, doet noodzakelijk ook den volgende stap, n.l., dat hij de taak van de christelijke overheid ook rekent te behooren tot de taak van het Koninkrijk Gods." 6)

Intusschen, de ruimte voor deze artikelen laat niet toe de geheele geschiedenis van art. 36 na zijn ontstaan te overzien. Ik beperk mij dan ook tot wat meer in onzen tijd en in onzen eigen kring ligt. Dan vraagt allereerst de wijziging van art. 36 in 1905 onze aandacht. Maar voordat 't daartoe kwam, was er reeds op politiek terrein een kentering merkbaar.

In „Ons Program" toech schreef Dr. Kuyper Sr.: „Tegen de geopenbaarde religie heeft de Overheid alleen een negatieve roeping, n.l. 't Evangelie zijn vrijen loop te laten." „In de sfeer van de geopenbaarde Godskennis moet de Overheid zijn passief." „Er zij op godsdienstig terrein gelijk recht voor allen." „Men late groeien, wat groeien wil en groeien kan." „Nooit mag de Overheid predikers, die 't Evangelie bestrijden, bannen of binden." „Er zij vrijheid voor den ongeloovige als voor den geloovige, voor den bestrijder van het Evangelie, als voor den belijder." „Volgens ons stelsel had de Overheid de saamenzwering tegen 't christendom (die van intelligentie en geleerdheid in ons land, in de vorige eeuw, is uitgegaan, om het historische christendom den voet te lichten), wel met leede oogen moeten aanzien, maar volkomen vrij moeten laten." 7) Van Lonkhuyzen, die deze uitspraken in zijn genoemde, onlangs verschenen brochure (De Schriftuurlijke grondslagen van art. 36) opsomt, is daarover allermint te spreken, en meent dat die veel te ver gaan. Eenerzijds geeft hij nu wel toe, dat Kuyper's standpunt in het derde deel van de Gemeene Gratie, gewijzigd is 8), „maar toch werkt dat standpunt nog na." 9) En bovendien dat is geen verandering in de politieke zijde van de zaak. Van Lonkhuyzen zegt trouwens ook dat het oude standpunt (van Kuyper) in de politieke belijdenis nog ingenomen wordt als Dr. Colijn in „Saevus Tranquillus in Undis" schrijft, dat „heden ten dage nog ten volle van kracht is, wat Kuyper in zijn toelichting op ons program van beginselen in 1878 schreef." 10)

't Is trouwens de vraag of het wijziging is van standpunt bij Kuyper, dan wel gevolg daarvan, dat den eenen keer de politicus, den anderen keer de theoloog schreef.

Van Lonkhuyzen is het dus met de verandering in de politieke belijdenis niets eens en heeft ook bezwaren tegen de wijziging der geloofsbelijdenis. In een vorig artikel heb ik de wijziging aangegeven door het uitgelaten gedeelte tusschen haken te plaatsen. Deze wijziging is volgens Van Lonkhuyzen alleen negatief, en de schrapping van een gedeelte geeft geen bevrediging. 11) Daar is inderdaad veel waar in. Het nu bestaande artikel, met schrapping van die eene zinsnede, zal niet velen bevredigen. Van Lonkhuyzen komt dan met een nieuw voorstel. Hij wil het artikel de volgende lezing geven: „Hun ambt is niet alleen acht te nemen en te waken voor de politie, maar ook als dienaars en stadhouders Gods op hun terrein God te erkennen en zorg te dragen voor de eer van Gods naam, mitsgaders de christelijke kerk en de christelijke religie te beschermen tegen de openlijke aanslagen des Boozen, die deze beide zoekt te vernietigen en in 't algemeen zulke christelijke wetten te maken, waardoor de komst van het Koninkrijk Gods in het nationale leven bevordert wordt." 12)

Nu lijkt deze wijziging niet zoo onjuist. In 1905 is iets weggenomen wat had kunnen blijven staan ('t Rijk van den Antichrist ten gronde te werpen). En er is wat blijven staan, wat er uit zou moeten (de hand houden aan den kerkedienst). Zoo gezien is de voorgestelde wijziging van Van Lonkhuyzen zeker beter. En toch wie 't artikel in de redactie van Lonkhuyzen leest, zou met zijn eigen woorden kunnen zeggen: „het oude standpunt (van art. 36 uit de 16e eeuw) werkt hier nog steeds na". Ik kan dat het best illustreren aan een opmerking van Van Lonkhuyzen in een noot tegen Janse. Maar daarvoor moet ik eerst iets over het standpunt van Janse zeggen.

Janse dan zegt in zijn: „De verhouding van de christelijke politiek tot de wereldsche": „De christenen hebben den schat van Gods Woord aan Israël na te gaan om nu in hun tegenwoordige situatie den Heere te vragen, wat Zijn wil is". Hij wijst dan op voorbeelden als wetten tegen dieren mishandeling en sociale wetten als uitingen van christelijke politiek. „De christelijke politiek

heeft tegenover de idee dat het kapitaal, de gemeenschap, de staat, de persoonlijkheid, de wetenschap, de socialisatie en nationalisme, die als Verlosser geëerd worden, te noemen den Naam van den Heere Jezus Christus. Wij zullen Zijn Woord liefhebben en onderzoeken. Zoo zijn wij het zout der aarde." 13) En over de taak der overheid voor de Kerk zegt hij, dat de overheid de burgerlijke rechten der Kerk moet beschermen en meer niet. Daartegen nu merkt Van Lonkhuyzen op: „alsof de overheid zelf buiten de religie en den dienst van God zou staan, en niet God in Christus op haar terrein zou hebben te dienen." 14) Dat laatste is zeker waar. Maar ik geloof dat het niet waar is — en hoop dat nader aan te toonen — als Van Lonkhuyzen hier Janse van doorslaan beschuldigt. Zeker, zegt Van Lonkhuyzen — „geen doopersche politiek — maar ook niet doorslaan". Wie uit dit gezichtspunt het voorstel-artikel van Van Lonkhuyzen leest, zal concluderen, dat hij zeker niet doorslaat (en dat is een verdienste), maar ook niet deed, wat hij bedoelde, de Schriftuurlijke lijn consequent doortrok. Terwijl hij zegt dat wel gedaan te hebben: De Schriftuurlijke grondslag van art. 36 heet zijn brochure immers. (En dat is te laken.) Onze conclusie moet zijn: we komen er met Van Lonkhuyzen niet uit.

Tenslotte stap ik in dit historisch gedeelte op een heel ander terrein over. Geen politiek, geen theologie — maar wijsbegeerte. En ik geef in 't kort het standpunt weer over deze kwestie van prof. Dooyeweerd. Hij heeft het beginsel van de soevereiniteit in eigen kring ook toegepast en uitgewerkt op de verhouding van Kerk en Staat. Als typische funderingsfunctie van den Staat noemt prof. Dooyeweerd de zwaartmacht over een bepaald territoriaal begrensde gebied. Wanneer dit fundament niet aanwezig is, — is er van den Staat geen sprake. En als typische bestemmingsfunctie noemt hij het handhaven van de publieke rechtsgemeenschap tusschen overheid en onderdanen.

Deze Staat kan niet geweerd worden van het terrein van het geloof. Daar de Staat geen geloofsverhand is, kan hij ook niet aan een kerkelijke belijdenis gebonden worden. Wel moet heel het staatsleven in den christelijken Staat gericht zijn op Christus. Dat kan pas als de idee van den christelijken staat in de volksovertuiging is doorgedrongen. 15)

Het is principiële verkeerd gedacht, aldus prof. Dooyeweerd dit grondprobleem van alle christelijke staatsleer te vereenzelvigen met dat inzake de verhouding van Staat en tijdelijk Kerkinstituut. 16) De Staat heeft een politieke integreringsfunctie in positief-christelijken zin, door in de belijdenis van Gods soevereiniteit in Christus Jezus als overheid aller wereldlijke overheden, heel de natuur in een christelijk-politieke geloofs-gemeenschap te vereenigen. 17) Christus als Verlosser is noodwendig de herschepper van den Kosmos. 18)

Ik meen dat ons hier de weg gewezen wordt uit het moeras. Als ik daarbij nog eens in herinnering breng dat prof. Dooyeweerd in zijn brochure „De Christelijke staatsidee" gezegd heeft: Deze christelijke grondgedachte van het Koninkrijk Gods is het eenig mogelijke uitgangspunt van de christelijke staatsleer 19), dat blijkt ons nu dat het Koninkrijk Gods hier als „boven-tijdelijke kerk" staat tegenover „tijdelijke kerk-instituut". Dat verklaart waarschijnlijk ook het feit, waarop ik reeds wees, dat prof. Dooyeweerd, in plaats van Koninkrijk ook wel weer spreekt van Kerk. We zullen echter de in de Schrift gevonden onderscheiding tusschen Kerk en Koninkrijk hier moeten inbrengen en vasthouden.

Maar op deze manier moet er een weg zijn om uit het moeras te komen. Ik mag nog wel even opmerken, dat dit standpunt van prof. Dooyeweerd weinig verschilt van de conclusie van Janse, dat de overheid alleen de burgerlijke rechten van de Kerk heeft te handhaven en meer niet. Al vindt Dr. van Lonkhuyzen dat dan doorslaan, ik kan dat nog steeds niet anders zien als het doortrekken van de lijn der Schrift en — als den eenigen weg om uit het moeras te komen.

Als ik in een volgend artikel de Schrift ga onderzoeken op dit bepaalde punt, zoek ik ook dien weg uit het moeras. En ik sluit me daarin gaarne aan bij prof. Dooyeweerd, die schreef: „Maar ik waag hier de stelling neer te schrijven, dat onze tijd op staatkundig en maatschappelijk gebied aan niets zoo zeer behoefte heeft, als aan een inzicht in de constante structuur-principes der menselijke samenlevingsverbanden, gelijk die niet door de menselijke rede zijn uitgedacht, doch in de wijsheid der Goddelijke wereldorde verankerd liggen." 20)

13) A. Janse. De verhouding van de christelijke politiek tot de wereldsche, p. 75-78.

14) v. Lonkhuyzen, De Grondslagen, p. 8.

15) Dr. H. Dooyeweerd, Wijsbegeerte der Wetsidee, III, p. 331-458, en Stelling in: Reformatie van het Calvinistisch denken, p. 240-244.

16) Dooyeweerd, III, p. 441.

17) Dooyeweerd, III, p. 447.

18) Dooyeweerd, III, p. 448.

19) Dooyeweerd, De Christelijke Staatsidee, p. 19.

20) Dooyeweerd, III, p. 354.

Die goddelijke wijsheid in het Woord te onderzoeken, daartoe doe ik in het volgende artikel den eersten stap. 't Kan slechts één stap zijn, in-zoverre ik nu in mijn onderzoek niet heel de Schrift kan betrekken, doch slechts een bepaald onderdeel. Dat is toch ook weer geen bezwaar wijl de Schrift zich zelf niet tegen spreekt.

En de publicatie van het resultaat van dat nauwelijks begonnen onderzoek kan tot nader en verdergaand onderzoek stimuleeren en misschien reeds van beteekenis zijn.

L.

H. J. W.

UIT DE SCHRIFT

„Kennis" en kerkgemeenschap.

„... dat gij niet, de een om eens anders wil, opgeblazen wordt tegen den ander".

1 Cor. 4:5b.

Paulus handhaafde met grooten nadruk het gezag der Schrift, en vroeg van de „intellectuele" Christenen in Corinthé, dat ze niet al hun opvattingen, met hun theorieën en systemen zich zouden houden aan de Schrift. Om hen daartoe te bewegen, stelde hij zichzelf ten voorbeeld: zijn leer omtrent ambt en wijsheid „bewees" hij met teksten; ook de apostel is met zijn dogma onderworpen aan de wet, om niet uit te gaan „boven hetgeen geschreven is".

Deze concrete erkenning van het gezag der Schrift is dan aanstonds in nog een ander opzicht van onberekenbaar belang voor de kerk. Niet alleen, dat ze slechts zoo gewapend zijn tegen de „wijsheid dezer wereld". Doch ook: alleen op deze manier is de eenheid der kerk te bewaren.

Paulus heeft in Corinthé gezien, dat een dergelijke „kennis" en kennisvereering de gemeente hopeloos versplintert. En ook noodwendig versplintert moet. Als men eenmaal van den ambtsdrager van Jezus Christus gemaakt heeft een filosoof, die niet de hoedschap van een ander doorgeeft, doch zijn eigen stelsel voortdraagt, kan men onmogelijk meer Paulus en Apollos en Cephas gelijkelijk erkennen. In de kerk is dat mogelijk: omdat alle ambtsdragers gezonden zijn door den eenen Christus, en Hem dienen in eenzelfde Evangelie, daarom kan de kerk om Christus' wil het gezag van allen erkennen, en de gemeenschap der „twaalf" belijden; en zoo de eenheid der kerk bewaren. De veelheid der ambtsdragers zal nimmer oorzaak zijn van een veelheid van „kerken"; want er is één Heere, en één Evangelie, en één geloof. In de kerk kan en moet men dus zeggen: Paulus, maar ook: Apollos; en ook: Cephas. Wie Christus liefheeft, aanvaardt hen allen. Er is één Zender; daarom is het groote getal van gezonden geen gevaar meer.

In de wijsbegeerte is dat anders. Want elke filosoof heeft zijn eigen stelsel. De één brengt deze leer; een ander maakt naam door dat systeem. En zelfs wanneer ze behooren tot één richting, zijn kleine nuanceeringen voldoende, om hun een eigen kring van discipelen toe te voeren. De één zegt: ik ben van A., terwijl de ander een even overtuigd aanhanger is van B. Zoodra men dan ook van ambtsdragers maakt menschen met een eigen stelsel en een aparte richting, breekt daarop de eenheid der kerk. Wie vóór den één kiest, kiest automatisch partij tegen den ander. Wie inplaats van het Evangelie van Christus stelt het systeem van Paulus, in onderscheiding van de „theologie" van Apollos, en antithetisch tegenover de „wijsheid" van Petrus, die blaast zich op vóór den één en tegen den ander. Zoodra dus in de kerk het ambtsbesef verloren gaat, en men inplaats van te gelooven het Evangelie, gaat zweren bij een „theologie", spat de kerk onherroepelijk uiteen. Men „noemt" zich dan „naar" Paulus, inplaats dat men hem als apostel eert; en wie zóó Paulus zegt, kan niet meer Apollos aanhangen, noch Petrus liefhebben. Want niemand kan twee „heeren" dienen.

Dat bleek te Corinthé. Al was er nog een zekere band aanwezig, het gevaar voor schisma was zeer dreigend, gezien de noodlottige factievorming.

De één wilde discipel van Paulus zijn, met verwerping van Apollos; de ander had slechts waardeerding voor laatgenoemde, terwijl Paulus geen genade kon vinden in zijn oogen. We kunnen ons levendig indenken, hoe de geest in de gemeente toen was. Men koos eerst voor een bepaalde „wijsheid"; daarna voor den persoon, die die „wijsheid" doceerde. Tenslotte vroeg men niet eens meer, wat de „leider" zei; men was volslagen partijman geworden. De eenige vraag werd wie iets zei; wat te berde werd gebracht, interesseert partijmensen in den regel weinig.

Nu stond Paulus voor de geweldige taak, die partijvorming te bezweren. Het moeilijke was daarbij voor hem, dat hij niet „neutraal" geacht werd. Hij was immers door een bepaalde groep als leider uitgeroepen, en was als zoodanig verwerpelijk voor de „tegenstanders".

Toch heeft Paulus, al werd hij dan door vriend en vijand als fractieleider beschouwd, zich niet

laten wee Christus, en allen te zonde. En zijn taak.

Hij begreep even tegen een kwestie in aan. Hij heden of:

De conc En de col boven de ook allen hun eenheid aan als een g van de bin respectie met zich zijn opvat komt de v wel de ve hun ond- zaak tot s

Ik gelo hier gewe „De crisis En nog is te maken

Slechts wonden w de eenheid wat het z weigert v A.

KEI

„Het ver

We zoud artikel beel ons toen g

Reeds ve hier (d.w.z. de wijsbege gedacht v Comrie's v achten wi

Dat is ee

Een twee

Comrie's m

Niet om o

verdienste

veelbesprok

de eeuw r

richt". De j

len, Beuker

anderen, ze

tegenwoord

contact zoo

moeten, als

Na het opt

meer en m

in de eeuw

steeds, zom

ren, omdat

der belijder

wicht van

oordeeling

raken we

constructie

van-eeuwig

met min o

den vrede

zij, als toer

op deze kw

matische g

men van la

geven of

daarvan me

dat ook m

is dat: een

als Hoofd d

pas in de

functioneer

Want wel

staande

den tijd: d

ook met d

Heeren. Zo

aankankelij

functioneer

toen immo

mochten en

actueel hee

Zoon G o

komen, als

den aang

De vraag

het genade

1) Nog es

Zoon vóór

2) „Met"

posties niet

6) De Graaf. De Heilige Schrift etc., p. 9.

7) Dr. A. Kuyper. Ons Program 4, p. 88, 89, 96, 98.

8) Kuyper. Gemeene Gratie, III, p. 133, 148, 150, 152.

153 e.v.

9) Van Lonkhuyzen. De Grondslagen, p. 7.

10) Dr. H. Colijn. Sacris Tranquillus in Undis, p. 114, 115.

11) Van Lonkhuyzen. De Grondslagen, p. 5.

12) Van Lonkhuyzen. De Grondslagen, p. 41.